

## El moviment feminista històric a Santa Coloma (1975-2008)

### ELS INICIS

A mitjans dels anys 70 es comencen a legalitzar les AA VV, la qual cosa permetia una via legal de reunió i mobilització als barris. A moltes AA VV es creen vocalies de dones, això fa possible reunir-se en un horari "compatible amb les seves obligacions" -de mestressa de casa s'entén- per parlar dels seus problemes i fer reivindicacions de millores a la ciutat. Les vocalies i l' *Asociación de Mujeres de Singuerlín* editen una revista, "*Mujer en Santa Coloma*", els anys 75, 76 i 77, on inclouen reivindicacions de drets per a les dones.



Publicació de l'any 1976



Les AAVV feien xerrades sobre planificació familiar

No oblidem que venim de 40 anys de "*nacional-catolicismo*", segons el qual, el paper de la dona s'havia de limitar a "fer content" l'espòs en tots els sentits i tenir cura dels fills que Déu li donés.

En aquells moments, els partits lluitaven per unes millores de vida i per unes llibertats democràtiques amb la perspectiva del final del franquisme. El famós lema "Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia", portava aparellades unes expectatives de canvi i d'obertura que també afectarien la vida quotidiana de la dona, la parella i la família. Se suposava que l'arribada de la democràcia implicaria la legalització del divorci, dels anticonceptius, etc.

Però al maig del 76 se celebren les Primeres Jornades Catalanes de la Dona a Barcelona, que plantegen uns objectius encara més avançats. Hi va haver una assistència massiva i entusiasta de dones que descobrim que els nostres problemes

personals no son tals sinó col·lectius i d'abast més ampli que la possibilitat de dissoldre el matrimoni i la legalització de "la píldora". El feminisme ( que ja corre per Europa i Amèrica) diu que "lo personal es político", que tenim dret al plaer i que el Patriarcat es una opressió que patim totes les dones pel fet de ser dones.

Per aquelles dates, jo militava al MCC (Moviment Comunista de Catalunya), i al si de la meva organització es produeix un gran revulsiu. Es crea una "estructura de dones" dins del partit, on compartim i discutim sobre les nostres vides i sobre feminisme. Tenim clar que hem de crear una entitat a Santa Coloma on les dones ens pugem reunir, reflexionar i fer activitats.

## EL CASAL DE LA DONA

Un petit grup de dones diverses ens reunim a diferents locals i ens diem "Grup de Dones pro casal". Recollim signatures d'entitats i dels partits que aniran a les primeres eleccions municipals per reivindicar Can Sisteré, antic local de la *Sección Femenina* (branca femenina del partit *Falange Española*) com a espai de dones. Tots ho signen, però quan arriba el primer Ajuntament democràtic, decideix que és prioritari facilitar el local a la guàrdia urbana.



Inauguració del local del Casal de la Dona



Primer local del Casal de la Dona, Av. Santa Coloma

Decidim constituir-nos com a entitat Casal de la Dona Mariana Pineda i lloguem un local a l' Avinguda Santa Coloma, 66, 1er. Comencem a fer activitats i a participar des del primer moment en la Coordinadora Feminista de Barcelona, que és membre de la *Coordinadora Estatal de Organizaciones Feministas*, que tanta importància tindrà els anys 80.

L'any 77 es constitueix a la ciutat la delegació de l'Associació Catalana de la Dona, de la qual és elegida presidenta Francisca Lopez, i ens coordinem també amb l' *Asociación de Mujeres de Singuerlín* per demanar el Centre de Planning i altres reivindicacions. També fem accions conjuntes amb la secretaria de la dona de Comissions Obreres de la ciutat.



La periodista Maruja Torres i l'escriptora Montserrat Roig per la despenalització de l'adulteri



El Casal denunciava mancances sobre els drets de la dona en la Constitució

Fem xerrades crítiques sobre la nova Constitució i decidim abstenir-nos en el referèndum que es convoca el 6 de desembre de 1978 per aprovar-la. Fem debats sobre la Llei de Divorci, participem en el moviment "Jo també sóc adúltera" (campanya de despenalització de l'adulteri, creada en defensa de María Ángeles Muñoz, a qui el seu marit legal, de qui estava separada, li volia prendre el fill que esperava d'un altre home ja que la llei considerava com a propis del marit tots els fills concebuts per l'esposa), donem informació a les dones que han de marxar a Londres a avortar, celebrem per primera vegada el 8 de març a la ciutat amb el passi de la pel·lícula "La Sal de Tierra" al cinema Goya (actual teatre Sagarra), que omplim, i anem des de la ciutat a la manifestació i als actes feministes de Barcelona.



Cartells i murals reclamant el dret al propi cos i la lliure elecció de la maternitat

Els partits en general ens veuen amb recel com es pot comprovar en el número de la revista Grama de maig del 79, on són entrevistades les dones del PSUC i del PSC-PSOE que han sortit regidores, que diuen "no ser feministes" o "no ser feministes radicals" o

consideren que “problemas propios de la mujer, hay pocos”. També era freqüent que durant la realització de les nostres activitats reivindicatives haguéssim d’escoltar frases despectives i ofensives com “aneu a casa a fer el sopar”, “les feministes sou lletges”, o “ el que necessiteu es un bon polvo” .

## EL CENTRE DE PLANNING CLARA CAMPOAMOR



El Centre de Planificació Familiar va ser inaugurat el 1982

Els tres grups de dones actius a Santa Coloma reclamàvem un Centre de Planificació Familiar, el que es coneixia com a Centre de Planning. El 1977 se n’havia creat el primer centre pilot a Catalunya al municipi de El Prat i el de Barcelona es va inaugurar l’any 1979. Aquell mateix any, comencem les negociacions amb l’Ajuntament. Volem que el Centre no només informi dels diferents mètodes anticonceptius i els faciliti, sinó que faci una tasca educadora sobre el coneixement del cos de la dona i el dret al plaer, que faciliti informació a les dones que vulguin avortar i que ajudi les gestants per tal de tenir un embaràs saludable.

Participem en la comissió per escollir la plantilla laboral del Centre que, a més del personal sanitari, comptarà amb una assistenta social per atendre problemes específics de les dones. També hi haurà un dia de visita per a les dones joves, i el Centre tindrà un gimnàs de preparació al part.

El 8 de març de 1982 s’inaugura el Centre de Planificació Familiar Clara Campoamor al carrer de Sant Carles. Es crea una comissió de seguiment amb els tres grups de dones, les treballadores del Centre i l’Ajuntament. Un any després, se’n fa la memòria per valorar les possibles mancances i prioritzar els serveis de l’equipament.

Una de les tasques portades a terme per l’assistenta social del Planning, l’Ajuntament i els grups de dones és la primera campanya d’alfabetització específicament adreçada a

dones, activitat que es fa en petits grups a diferents barris per trencar la recança de les dones a qui va adreçada. La campanya d'alfabetització va ser tot un èxit.

Com ja es preveia, l'any 1985 el Centre de Planning estava saturat. Els tres grups de dones vam fer una cadena humana des del Planning a l'ambulatori per demanar més centres a càrrec de la seguretat social. Quan això es va aconseguir, l'Ajuntament va tancar el local, que passà a ser la seu de l'ACI (Associació del Comerç i de la Indústria). Una altra ocasió perduda per tenir un local propi de dones.



El sopar del Casal reivindicava la nit per a les dones

Al juny de 1980 el Casal de la Dona organitza el primer sopar de dones amb el lema "Fem nostra la nit". Després de sopar, escoltem les 12 campanades de la mitjanit cantant i ballant en rotllana a la plaça de la Vila. No va trigar a aparèixer la guàrdia urbana que, sota l'amenaça d'escàndol públic, ens comminà a desallotjar la plaça i trencà l'encís d'aquella nit màgica. Però l'any següent, vam tornar a sortir, i l'altre, i l'altre...

## L'EIX VIOLETA I LLUITES DIVERSES



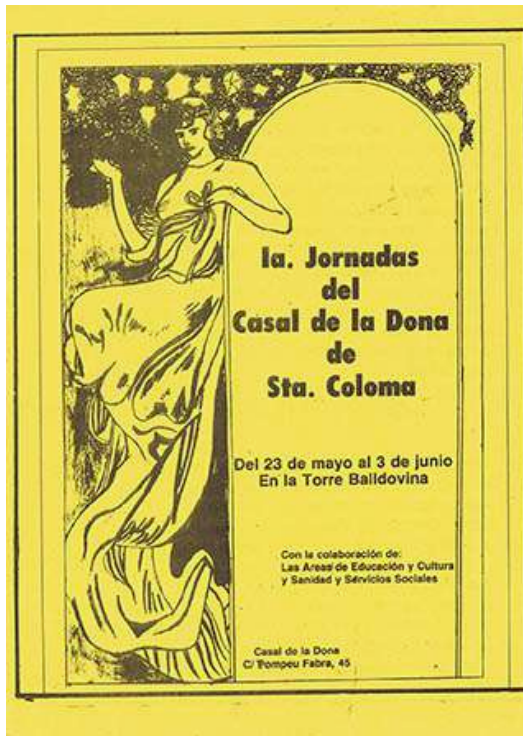
Cal destacar a principis dels 80 el naixement de L'Eix Violeta, organització feminista de caire molt actiu i fortament reivindicatiu, format per militants molt joves que es reunien al Casal de Joves Masfonollar. L'Eix va tenir una forta repercussió en centres d'ensenyament mitjà -on també era palesa la militància del moviment contra l'obligatorietat del servei militar, Mili KK- i plantejava uns nous horitzonts en la lluita feminista com el trencament d'estereotips femenins i familiars, la vindicació de les diferents orientacions sexuals, etc.

Mentrestant, el Casal participem en la campanya d'autoinculpació "Jo també he avortat" i continuem donant informació a les dones que han de sortir a l'estranger per avortar (la primera llei de l'avortament no va aparèixer fins el 5 de juliol de 1985). Són moltes les dones que passen pel nostre local per informar-se. El local del Casal de la Dona es troba en aquella època al carrer Pompeu Fabra, 45.

També un nombrós grup de dones separades participen en les activitats del Casal. Tenen problemes d'incompliment en el pagament de les pensions alimentàries, retards, amenaces, etc. i al Casal han trobat un ambient solidari.

Participem en la campanya contra les agressions i les violacions.

Celebrem les primeres Jornades del Casal de la Dona a l'espai del Museu Torre Balldovina. Entre les conferenciantes vam comptar amb figures històriques com l'activista feminista Empar Pineda i l'actriu radiofònica Juana Ginzo. Va suposar un gran esforç organitzatiu per part nostra però l'acollida a la ciutat va ser entusiasta. També vam tenir un servei de guarderia portat per homes solidaris.



Les primeres Jornades del Casal



Solidaritat amb les treballadores de la neteja

Participem en diverses campanyes antimilitaristes com la Campanya Anti-Otan i fem una acampada als jardins del Museu amb el lema "Ni guerra que ens destrueixi, ni pau que ens oprimeixi" en solidaritat amb les dones de Greenham (dones antimilitaristes). Donem suport a la Campanya contra la incorporació de la dona a l'exèrcit (" *No queremos mili ni pa Pedro ni pa Pili* ") i anem a l'acampada de dones antimilitaristes a la ciutat de Tortosa, en contra de la construcció d'una caserna per a dones.



FOTO: JOAN GUERRERO  
FOTOCOPIA: ARXIU, ELVIRA RUIZ

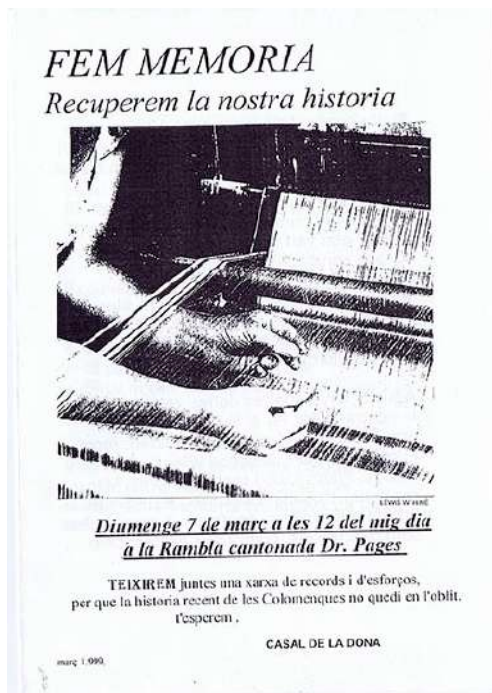
Encesa d'espelmes i cartell contra l'entrada d'Espanya a l'OTAN (1982)



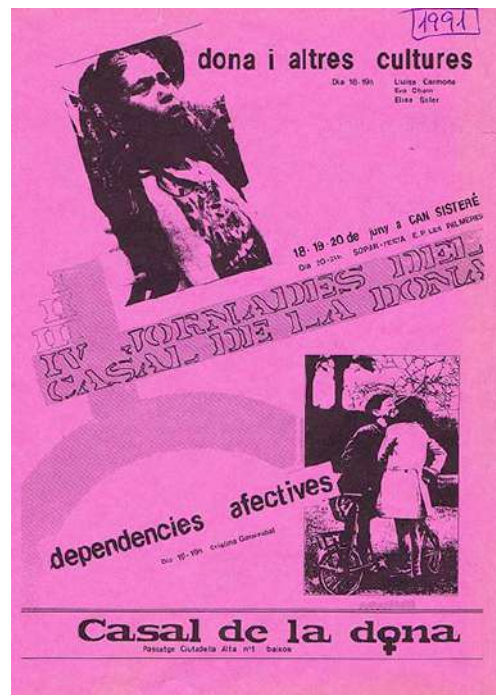
L'any 1986, el moviment feminista es planteja la creació d'una Coordinadora de Dones a la ciutat ja que al llarg dels anys havien anat sorgint més grups de dones als barris (més de 10), impulsats pel PSUC i pel PSC-PSOE. El 1987 es fa el primer sopar de dones de tot el municipi al poliesportiu de Can Sisteré, dintre de les Primeres Jornades

Municipals de la Dona. Ara les institucions comencen a crear organismes oficials per parlar de les dones. A nivell estatal, el *Instituto de la Mujer* (1983) i més endavant a la Generalitat, l'*Institut Català de les Dona* (1989).

El 1988, l'Ajuntament organitza una Setmana de la Dona Colomenca. Mentrestant, les dones del Casal participem a Barcelona a les Jornades de Lesbianisme i anem a les Jornades Estatals de Feminisme a Santiago de Compostela. Els grups feministes històrics donem suport a la Vaga General de 14 de desembre d'aquell mateix any. No cal dir que no hi va haver manera que la Coordinadora de Grups de Dones de Santa Coloma hi donés suport.



Cartell per la memòria històrica de les dones



Cartell de les IV jornades del Casal

Fem memòria històrica, reivindicuem carrers amb noms de dones, demanem reconeixement de les *Mestres Rosses* amb una placa a la Biblioteca Central i de les dones del tèxtil i de la pell en un acte davant de la fàbrica Casadesport (actual escola Rosselló-Porcel).

En el pla internacional, l'any 1991 col·laborem en una campanya de suport a dones a Nicaragua. L'any 1992, amb els grups de dones de Santa Coloma, fem una campanya per "La Olla Comuna de Villa el Salvador de Perú" després de la visita de Maria Elena Moyano, lluitadora social peruana. L'any 1993, participem en una campanya de solidaritat amb les dones cubanes i amb les dones de l'Exlugoslàvia.

### CASA D'ACOLLIDA I NAIXEMENT D'ARTEMIS

Entre els anys 1992 i 1995, els grups de dones exigim una Casa d'Acollida per a dones maltractades i els seus fills, que no disposin de altres alternatives familiars. La Casa s'obre l'any 1995.



El 1996 se celebren el 24, 25 i 26 de maig a Barcelona els 20 anys de les Primeres Jornades Catalanes de la Dona.

L'any 2000, es fa balanç del moviment feminista a la Coordinadora Estatal. El moviment s'ha diversificat en molts corrents: grups institucionals, no reivindicatius, etc. D'una altra banda, el feminisme radical ha perdut una part de la capacitat de resposta que tenia en el passat, algunes de les seves propostes estan assumides en part per la societat, hi ha un cert cansament en la militància, els grups son més petits... Però la lluita continua i és necessària.

El desembre de 2008, es crea el grup de dones Artemis Gramenet, que funciona fins a l'actualitat treballant en diferents eixos. Defensa dels drets de les dones, amb perfomances, murals, grafittis i accions al carrer. Tallers literaris, amb creació de textos, lectures públiques i presentacions de llibres. Treball sobre la memòria històrica de les dones a nivell general i local. Formulació de propostes d'incorporació de dones a llocs públics de representació ( Defensora de la Ciutadania). Denúncia de tota mena de violència contra les dones. Col·laboració amb d'altres moviments de la ciutat des d'una perspectiva d'esquerres (contra la MAT -línia de Molt Alta Tensió-, per la residència i el centre de dia de gent gran, etc.). Artemis ha estat aquests darrers anys un referent de la lluita feminista a la ciutat.

Fins aquí, un breu repàs del recorregut històric del moviment feminista colomenc. El moviment ha tornat a agafar una forta embranzida a molts països i noves generacions s'han incorporat a la lluita feminista amb diversitat de fronts i noves formes d'expressió.

Elvira Ruiz Garcia  
Militant feminista. Cofundadora del Casal de la Dona.  
8 de març del 2021

